

Es ilgi slimoju. Kad pienāca diena, kurā man jāatstāj slimnīca, es tik tikko mācēju staigāt, tik tikko atcerējos, kas esmu. Papūlieties, ārsts ieteica, un pēc trim vai četriem mēnešiem būsiet formā. Es viņam neticēju, tomēr tik un tā klausīju saņemtajam padomam. Viņi bija padevušies, norakstījuši mani nāvei, un tagad, kad es biju apgāzis viņu pareģojumus un noslēpumainā veidā izbēdzis no nāves ķetnām, man nebija citas iespējas kā vien dzīvot tā, it kā man būtu cerība uz dzīvi nākotnē.

Es sāku ar nelieliem ceļojumiem, aizgāju ne vairāk kā viena vai divu kvartālu attālumā no dzīvokļa un tad atgriezos. Man bija tikai trīsdesmit četri gadi, tomēr slimība visās jomās bija pārvērtusi mani par vecu vīru – vienu no tiem steberējošiem sakārņiem ar nedrošām kustībām, kuri nevar pat paspert soli uz priekšu, vispirms nepalūkojoties lejup, lai pārlicinātos, ka lieto īsto kāju. Pat tajā lēnajā gaitā, uz kādu es tobrīd biju spējīgs, pastaiga radija manā galvā dīvainu, gaisīgu vieglumu, visiem pieejamu pretrunīgu signālu un sapinušos prāta vadu jūkli. Pasaule lēkāja un peldēja manu acu priekšā, ņirbēja

kā attēls nelidzenā spogulī, un katru reizi, kad es mēģināju skatīties tikai uz kaut ko vienu, izšķirt kādu priekšmetu virpuļojošo krāsu straumē – piemēram, zilu šalli, kas aptīta sievietei ap galvu, vai arī garāmbraucošas piegādes automašīnas sarkano aizmugures luksturi –, tas nekavējoties sāka brukt un izšķīst, nozūdot kā krāsas pile ūdens glāzē. Viss mirgoja un drebēja, nemitīgi metās dažādos virzienos, un dažas pirmās nedēļas man bija grūti saprast, kur beidzas mans ķermenis un sākas apkārtējā pasaule. Es triecos sienās un atkritumu tvertnēs, sapinos suņu pavadās un vējā plivojošās papīra skrandās, klupu uz visgludākajām ietvēm. Es visu dzīvi esmu pavadījis Ņujorkā, tomēr vairs neizpratu ielas un pūli, un katru reizi, dodamies kādā no šīm nelielajām ekskursijām, jutos kā cilvēks, kurš apmaldījies svešā pilsētā.

Togad vasara atnāca agri. Jau jūnija pirmās nedēļas beigās gaiss bija kļuvis tveicīgs, sasmacis un nomācošs: dienu pēc dienas debesis bija sastingušas zaļganās; atmosfēru piesārņoja atkritumu izgarojumi un izplūdes gāzes; katrs ķieģelis un katra cementa plāksne izstaroja versmi. Es tik un tā neatkāpos, katru rītu piespiedu sevi noiet lejā pa kāpnēm un laukā uz ielas, un, kad juceklis manā galvā sāka noskaidroties un man pamazām atgriezās spēki, es jau varēju šīs pastaigas pagarināt līdz dažām tālākajām apkaimes vietām. Desmit minūtes kļuva par divdesmit minūtēm; stunda pārvērtās par divām stundām; divas stundas kļuva par trim. Manas plaušas izmisīgi kampa gaisu, mana āda nepārtraukti mirka sviedros, bet es slidēju uz priekšu kā skatītājs kāda cita cilvēka sapnī, vērodams pasauli, kas uzcītīgi izbungoja savus ritmus, un brīnīdamies par to, ka reiz biju tāds pats kā visi šie cilvēki man apkārt: vienmēr steidzīgs, vienmēr ceļā no viena punkta uz nākamo, vienmēr kavējošs, vienmēr drudzaini centos paveikt vēl deviņus uzdevumus līdz brīdim, kad diena beigsies. Es vairs nebiju piemērots šai lielajai spēlei. Tagad es biju bojāta prece, defektīvu

detaļu un neiroloģisku mīklu kopums, un visa šī dedzīgā grābšana un tērēšana mani atstāja vienaldzīgu. Lai radītu tajā visā kādu humora elementu, es atsāku smēķēt un bezjēdzīgi pavadīju pēcpusdienas kafējnicās ar kondicionētu gaisu, pasūtīju limonādi un ceptas siermaizes, ieklausīdamies apkārtejo sarunās un cītīgi izlasīdams visus rakstus trijās dažādās avīzēs. Laiks ritēja.

Tās dienas rītā, par kuru gribu stāstīt, – 1982. gada 18. septembrī – es izgāju no dzīvokļa kādā brīdī starp pusdesmitiem un desmitiem. Mēs ar sievu dzīvojām tajā Bruklinas daļā, ko dēvē par Koblilu, pa vidu starp Bruklinhaitu un Kerolgārdenu. Parasti es savās pastaigās gāju uz ziemeļiem, bet torīt devos uz dienvidiem, pagriezot pa labi, kad sasniedzu Korta ielu, un turpināju iet uz priekšu vēl sešus vai septiņus kvartālus. Debesis bija cementa krāsā: pelēki mākoņi, pelēks gaiss, pelēkas lietus lāses, ko nesa pelēkas vēja brāzmas. Šādi laikapstākļi vienmēr bijusi mana vājība, un es jutos labi šajā drūmajā vidē, nebūt nenozēlodams to, ka siltās dienas palikušas pagātnē. Kādas desmit minūtes pēc pastaigas sākuma starp Kerolgārdenu un Prezidenta ielu es tās otrā pusē ieraudzīju rakstāmpiederumu veikalu. Tas bija iespiests starp kurpju remontdarbniecu un diennakts veikalu, vienīgā spilgtā fasāde noplukušu, neievērojamu namu rindā. Es nospriedu, ka tas šeit atrodas neilgi, tomēr, neskatoties uz gudri izdomāto skatloga iekārtojumu (pildspalvas, zīmuli un lineāli bija salikti torņos tā, lai liktu domāt par Ņujorkas siluetu), «Papīra pils» izskatījās pārāk maza, lai tajā atrastos kaut kas ievēribas cienīgs. Iemesls, kāpēc es tomēr nolēmu šķērsot ielu un ieiet iekšā, droši vien bija tāds, ka es klusībā vēlējos atkal sākt strādāt – nemaz to neapzinoties, nemaz nejutot to tieksmi, kas bija sākusi mani augt. Es neko nebiju uzrakstījis kopš tās dienas maijā, kad atgriezoties no slimnīcas – nevienu teikumu, nevienu vārdu – un nejutu ne mazāko vēlēšanos to darīt. Tagad, kad bija pagājuši četri apātijas un klusuma pildīti

mēneši, man piepeši prātā ienāca doma, ka vajadzētu iegādāties jaunu piederumu komplektu: jaunas pildspalvas un zīmuļus, jaunu kladi, jaunas tintes patronas un dzēšgumijas, jaunus bloknotus un mapes, visu jaunu.

Pie kases aparāta veikala priekšēja daļā sēdēja ķīnietis. Viņš šķita nedaudz jaunāks nekā es, un, kad es ienācu veikalā un ielūkojos lodziņā, ieraudzīju, ka viņš ir noliecies pār bloknotu un raksta skaitļu kolonnas ar melnu mehānisko zīmuli. Par spīti vēsajam tās dienas gaisam, viņš bija ģērbies krekļā ar īsām piedurknēm – vienā no tiem vieglajiem, vaļīgajiem vasaras apģērba gabaliem ar atvērtu apkakli –, kas uzsvēra viņa vara krāsas roku kārnumu. Durvis ietinkšķējās, kad es tās atvēru, un vīrs uz brīdi pacēla galvu, pieklājīgi pamādams man. Es atbildēju uz šo žestu, bet, pirms paguvu viņam kaut ko pateikt, viņš galvu atkal nolieca un ķērās pie saviem aprēķiniem.

Tobrīd droši vien bija apklususi Korta ielas satiksme vai arī bruņustikla logi bija neparasti biezi, jo, sākdams iet pa pirmo aili, lai izpētītu veikalu, es piepeši sapratu, ka tajā valda klusums. Es todien biju pirmais klients, un klusums bija tik izteikts, ka dzirdēju, kā man aiz muguras skrapst ķīnieša zīmulis. Vienmēr, kad iedomājos par to rītu, zīmuļa skrapstoņa ir pirmais, kas nāk prātā. Pieņemot, ka stāstā, kuru es grasos pavēstīt, ir kaut kāda jēga, es uzskatu, ka tieši tad tas sākās – tajās dažās sekundēs, kad zīmuļa radītā bija vienīgā skaņa, kas palikusi visā pasaulē.

Es devos uz priekšu pa eju, apstādamies ik pēc diviem vai trim soļiem, lai izpētītu krājumus plauktos. Izrādījās, ka vairākums no tā visa ir parastie biroja un skolas piederumi, bet izvēle bija apbrīnojami plaša tik šaurām telpām, un uz mani lielu iespaidu atstāja tas rūpīgums, ar kādu bija savāktas preces un izkārtots tāds klāsts, kurā šķietami ietilpa viss, sākot no sešu dažādu izmēru misiņa stiprinājumiem un beidzot ar divpadsmit dažādu modeļu papīra saspaudēm.

Es nogriezos ap stūri, sāku virzīties uz priekšu pa otro eju, tuvodamies veikala priekšpusei, un pamanīju, ka viens plaukts atvēlēts dažādiem augstas kvalitātes importa priekšmetiem: bloknotiem ādas iesējumā no Itālijas, adrešu grāmatiņām no Francijas, trauslām rīspapīra mapēm no Japānas. Tur bija arī kaudze ar klādēm no Vācijas un vēl viena ar Portugālē ražotām. Portugāles klades man šķita īpaši pievilcīgas, un, lūkojoties uz to cietajiem vākiem, smalki izzīmētajām rūtīm un iešūtajām bieza, gluda papīra loksnēm, jau tajā mirklī, kad to paņēmu un turēju rokās, sapratu, ka vienu nopirkšu. Šajā klādē nebija nekā grezna vai dižmanīga. Tas bija praktisks priekšmets – flegmatisks, neizskatīgs, noderīgs, nepavisam ne viena no tām skaistajām, tukšajām klādēm, ko varētu kādam pasniegt kā dāvanu. Bet man patika, ka tai ir auduma apvalks, un man patika arī tās forma: deviņas collas un ceturtdaļa reiz septiņas collas un ceturtdaļa, tātad tā bija nedaudz īsāka un platāka nekā lielākā daļa piezīmju grāmatu. Es nespētu izskaidrot, kāpēc, bet man šie izmēri šķita patiesi apmierinoši, un, pirmo reizi turēdams rokās kladi, es sajutu kaut ko līdzīgu fiziskai baudai, tādu spēju, neizskaidrojamu labsajūtu. Kaudzē bija palikušas tikai četras klades, un tās bija dažādās krāsās: melna, sarkana, brūna un zila. Es izvēlējos zilo, kas likteņa untuma dēļ atradās pašā augšā.

Man bija nepieciešamas vēl kādas piecas minūtes, lai sameklētu pārējās preces, pēc kurām biju ieradies, pēc tam es tās visas aiznesu uz veikala priekšpusi un noliku uz letes. Ķīnietis veltīja man vēl vienu pieklājīgu smaīdu un sāka spiest kases aparāta taustiņus, ievadīdams dažādo priekšmetu kodus. Tomēr, nonācis pie zilās klades, viņš uz mirklī apstājās, pacēla to gaisā un ar pirkstu viegli novilkā pa vāku. Tas bija apbrīnas pilns žests, gandrīz glāsts.

– Laba grāmata, – viņš ar spēcīgu akcentu angļiski noteica. – Bet vairs ne. Nav vairs Portugāles. Ļoti skumjš stāsts.